

ЧАСТИНА ПЕРША

УДОВА ПОЛКОВНИКА

1

Присвоєння Івану Кузьмичу Дринову чергового генеральського звання і звання Героя Радянського Союзу, звичайно, привернуло до себе увагу радянських журналістів. Тим паче, що сталося це на початку війни, коли Червона армія на усіх фронтах відступала і генералів частіше розстрілювали, аніж нагороджували. А тут генерала обласкала влада, і ходили чутки, що особисто товариш Сталін пив із ним ледь не на брудершафт. Звісно ж, журналісти ринули до генерала зівсібіч, але наймоторнішим виявився, як завжди, кореспондент «Правди» Олександр Криницький, який уже писав про подвиги Дринова. Будучи особисто знайомим із генералом і представляючи головну партійну газету, він першим з-між інших добився у Дринова повторного прийому. Прийом відбувся в підмосковному санаторії, куди генерала послали для короткого відпочинку і відновлення сил.

Криницький знайшов генерала, коли той прогулювався килимовими доріжками першого поверху в смугастій піжамі з пригвинченою до неї Золотою Зіркою. Вони прилаштувалися в холі під фікусом. Криницький дістав із польової сумки блокнот, а Дринов із кишені — коробку цигарок «Північна Пальміра». Відповідаючи на запитання журналіста, він сказав, що, хоча йому і вдалося провести блискучу військову операцію, не варто забувати, що подібні удачі трапляються у генералів лише тоді, коли відважно воюють керовані ними солдати. Тут до слова згадав він про Чонкіна і детально розповів Криницькому про подвиг цього бійця. Про те, як той, захищаючи літака, котрий здійснив вимушену посадку, геройськи бився з цілим полком, але тепер вже, з яким саме полком, уточнити не став.

Оскільки учасники бесіди добряче хильнули, розповідь генерала Криницький запам'ятав неточно, а блокнота свого по дорозі в редакцію загубив. Намагаючись відновити розповідь Дринова, він згадав, що Чонкін охороняв літака, на якому сам начебто і прилетів. Тому Криницький вирішив, що Чонкін був льотчиком. Далі брак матеріалу він доповнив польотом своєї журналістської фантазії, яка його ніколи не підводила. Це, здається, саме він сотворив міф про двадцять вісім героїв-панфіловців, що увійшов до підручників історії як незаперечний факт подвигу, при якому він сам начебто був присутнім. Цих героїв, які начебто вступили в нерівний бій з німецькими танками і загинули біля роз'їзду Дубосеково, він придумав і приписав міфічному комісару Клочкову міфічну фразу, яку також, зрозуміло, видумав і якою пишався до самої смерті: «Відступати нікуди, позаду Москва!» Та й не тільки

пишався, але кожного, хто сумнівався в повній чи хоча б частковій достовірності легенди, піддавав у пресі такій різкій критиці, що на долю невіри випадали великі випробування.

Ось і про подвиг льотчика Чонкіна Криницький скапарив нариса, якого в редакції визнали кращим матеріалом тижня, а потім і місяця і вивісили на спеціальній дошці. Криницький цілий місяць ходив надзвичайно вдоволений собою, гордо випнувши груди й живіт. А втім, ні, не місяць, він завжди ходив, гордо випнувши все, що міг, тому що через місяць виявилось, що на заздрість колегам-журналістам він знову написав кращого нариса про те, чого не бачив. Газета з нарисом про Чонкіна розійшлася по всій країні і могла б одразу дійти до Долговського району, але не дійшла, тому що район був ще окупований німцями, які читали в основному не газету «Правда», а «Фьолькішер беобахтер».

2

Одним із ретельних читачів «Фьолькішер беобахтер» був військовий комендант міста Долгова оберштурмфюрер СС пан Хорст Шлегель. Зараз він сидів у своєму кабінеті, колишньому кабінеті колишнього секретаря райкому ВКП(б), геройськи загиблого Андрія Ревкіна. У кабінеті зі зміною влади нічого принципово не змінилося: той же двотумбовий, покритий зеленим сукном канцелярський стіл господаря, той же довгий стіл, представлений до головного літерою «Т», для засідань бюро райкому, а тепер невідь для чого. Зміна торкнулася лише портретів. Раніше за спиною секретаря висіли портрети

Леніна і Сталіна, а тепер за спиною коменданта — портрет Гітлера. А від Леніна і Сталіна zostалися лишень дві нецвілих плями.

У момент, що його описуємо, комендант був зайнятий тим, що, насвистуючи відому німецьку пісню «Ich weiß nicht, was soll es bedeuten» на слова єврейського поета Гейне, укладав посилку дружині Сабіні з міста Інгольштадт. Таким чином він вирішив нарешті відповісти на її численні і дурнуваті прохання надіслати їй шовкові панчохи, мережані панталони і французькі парфуми, тому що їй начебто зовсім ні в чому ходити до церкви чи в театр. Він їй у відповідь спершу написав, що до церкви і навіть у театр не обов'язково ходити в білизні з мереживом, він дуже сподівається, що їй підспідницю ніхто не зазирає ні в театрі, ні навіть на сповіді, а якщо хтось десь і зазирає, то він нічим цьому сприяти не тільки не хоче, але й не може, бо тут того, чого вона просить, просто нема. Сабіна зауваження відносно можливих підглядачів під її спідницю пропустила мимо вух, але висловила подив: невже там, де він служить, немає жінок, а якщо є, то в чому вони відвідують церкви і театри? Хорсту вона навела за приклад їхнього колишнього сусіда миловару Йохана Целлера, котрий своїй Барбель регулярно надсилає і нижню білизну, і верхню одіж, і косметику. «Shatz (скарбе мій), — відповідав їй злостиво Шлегель, — наскільки мені відомо, мій друг Йохан служить у Парижі, а я в цей момент знаходжусь у маленькому російському містечку, якого навіть на карті не знайдеш. Повір мені, між цим містечком і Парижем є велика різниця, і асортимент тутешніх товарів не зовсім співпадає з тим, що можна знайти у французьких бутиках».

Оскільки вона пояснення його ігнорувала і ті ж прохання повторяла в кожному листі, він вирішив її провчити і за порадою своєї помічниці фрау Каталіни фон Хайс зібрав-таки посилку, в яку поклав те, що носили тутешні жінки: трикотажні рейтузи з резинками попід коліна, шерстяні носки, ватні штани, ватну тілогрійку, пояснив письмово, що це типовий гардероб тутешніх дам, і до всього додав флакончик тройного одеколону. Він пакував свої подарунки в картонну посилочну коробку, коли це в двері зазирнула щойно згадана Каталіна фон Хайс. Кожен, кому доводилося зустрічатися із капітаном Милягою і зостатися живим, упізнав би в цій густо нафарбованій блондинці колишню секретаршу начальника НКВС Капітоліну Горячеву. Тепер колишня Капітоліна існувала під своїм справжнім прізвиськом, а може, також під придуманим, деякі шпигуни так часто міняють свої імена та прізвиська, що іноді й самі не пам'ятають, як саме колись назвали їх мама з татусем. Під своїм чи фальшивим прізвиськом, але трудилась ця жінка (а може, й не жінкою вона була?) на благо Великого рейху (чи на когось іще) в тому ж кабінеті німецького Там Де Слід, справлялась з тією ж приблизно посадою (для виду, звичайно, шпигуни завжди те, що видно усім, роблять буцімто, насправді ж маючи цілком інші цілі). Час від часу виконувала вона й позаслужбові обов'язки, ті ж, що й при капітанові Милязі. Це дає нам право припускати, що, напевне, була вона все ж таки жінкою, бо якби ні, Миляга, чи Шлегель, чи хоча б один із них вже до цього докопався б. Коротше кажучи, Каталіна фон Хайс (так уже її називатимемо) зазирнула до кабінету свого наче б начальника і повідомила йому, що якийсь місцевий селекціонер шукає із ним зустрічі.